

Мороз Л.І.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Гульбс О.А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ З ПОЗИЦІЙ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ

У статті поданий аналіз проблеми формування у здобувачів психологічної освіти готовності до здійснення професійної кар'єри. Шляхом опрацювання останніх досліджень та публікацій встановлено, що західними науковцями у більшій мірі розкриваються інструментально-прикладні аспекти проблеми готовності майбутніх психологів до реалізації професійної кар'єри, у той час як вітчизняна традиція її розгляду базується на висвітленні загальнотеоретичних, філософських сторін цієї проблематики з акцентом на роль особистості фахівця. Надано наукове визначення таких дефініцій як «професійна кар'єра у галузі надання психологічних послуг», «готовність до здійснення професійної кар'єри психолога», «гендерний підхід у психології». Розкрито принципову нетотожність мотивації та готовності до реалізації професійної кар'єри психолога. Обґрунтовано необхідність обов'язкового врахування об'єктивних характеристик та вимог професії психолога для наукового осмислення явища психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри з виділенням його сутнісних ознак та індикаторів. Зокрема, сконструйовано функціонально-компетентнісну модель даного психологічного явища, що включає загальні об'єктивні характеристики професії психолога, її базовий функціонал, необхідні для здійснення якісного психологічного супроводу особистісні якості та компетенції фахівця. Передбачено, що ступінь сформованості у структурі особистості майбутнього психолога представлених у моделі рис, вмінь та навичок визначає його готовність до побудови успішної професійної кар'єри. Розкрито ключову умову стійкості психологічної готовності студента-психолога до реалізації професійної кар'єри. Доведено, що побудована модель дозволяє наблизитись до вирішення проблеми формування у майбутніх психологів готовності до здійснення професійної кар'єри з позицій гендерного підходу, що передбачає забезпечення досягнення вершин професійної кар'єри незалежно від гендерної самоідентифікації здобувача психологічної освіти.

Ключові слова: особистість, психологічна готовність, професійна кар'єра, акмеологічні інваріанти, психологічна освіта, професійна самореалізація, мотивація.

Постановка проблеми. Професія психолога, набувши значної популярності та престижності на перетині ХХ-ХХІ ст., і по теперішній час не втрачає своїх позицій. Образ «генія спілкування», тонкого знавця таємниць влаштування людської психіки продовжує приваблювати десятки тисяч абітурієнтів як у нашій державі, так і по всьому світу. Однак за романтичним ореолом фахівця у галузі психології молодим шукачам свого життєвого призначення не завжди вдається розгледіти прозаїчні реалії здобуття відповідного фаху та подальшої побудови професійної кар'єри.

Приховані проблеми сучасної психологічної освіти, які тісно пов'язані з самою сутністю та специфікою практики надання психологічної допо-

моги, починають проявлятися на етапі спроб професійної самореалізації у галузі психології на старших курсах або після закінчення вишу. Випускники з числа студентів-психологів, як правило, стикаються з труднощами професійної самореалізації через нерозуміння того, як застосувати набуті теоретичні знання на практиці, викривлені уявлення щодо ролі та призначення психолога в організаціях різного типу, засилля не завжди якісного психодіагностичного інструментарію, а також через строкате розмаїття існуючих уявлень при природу людської психіки, причіники яких активно претендують на остаточну достовірність саме своєї концепції тощо.

Про системний та комплексний характер зазначених труднощів свідчать статистичні дані про

кількість випускників-психологів, які не можуть побудувати професійну кар'єру, здобувають іншу кваліфікацію та працюють у галузях не пов'язаних з першочергово набутою професією. Таке положення речей спостерігається не тільки в Україні, в якій за даними Міністерства освіти і науки менше 50% здобувачів вищої освіти працюють за набутим фахом [6], але і в розвинених західних країнах. За даними Американської психологічної асоціації в Америці тільки 17% бакалаврів з психології надають психологічні послуги, а 11% працюють викладачами з психології, всі ж інші працюють у галузях, мало пов'язаних із безпосереднім застосуванням психологічних знань [17, с. 12].

Звертає на себе увагу, що серед здобувачів вищої психологічної освіти переважно більшість складають представниці жіночої статі, що дозволяє зробити припущення про наявність соціально-психологічних чинників привабливості даного фаху саме для жінок. Можна також констатувати, що професійна кар'єра психологів-чоловіків та психологів-жінок складається кардинально по-різному, що зумовлює необхідність застосування гендерного підходу при вирішенні проблеми формування готовності майбутніх психологів до реалізації професійної кар'єри.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. D. Appleby, J. Young, J. Van Kirk, K. Naufel, S. Spencer та ін. проблему готовності майбутніх психологів до реалізації професійної кар'єри розглядають у світлі компетентнісного підходу, зосереджуючи свою увагу на специфічних особистісних рисах, вміннях та навичках, необхідних для успішної професійної діяльності у різних галузях психологічної практики [14, с. 1]. Дослідники зазначають, що труднощі професійної самореалізації пов'язані, в першу чергу, з недостатнім використанням набутих в процесі навчання навичок, які затребувані роботодавцями. Тобто вони сформовані в структурі особистості молодого фахівця, але мало проявляються у зв'язку з недостатнім усвідомленням ним їх значущості та необхідності. Вони згрупували відповідні компетенції у наступні категорії: когнітивні – наприклад, творчість та управління інформацією; спілкування – активне слухання, публічні виступи; особисті – сумлінність, чесність тощо; соціальні – здатність до співпраці, лідерство; технологічні – гнучкість, гарні знання апаратного та програмного забезпечення тощо [14, с. 1].

Звертає на себе увагу досить прагматичний підхід західних науковців до вирішення проблеми побудови професійної кар'єри студентами-психо-

логами. Так, у роботі D. Appleby [15, с. 17] запропоновано практичні заходи, що підвищують рівень психологічної готовності до реалізації професійної кар'єри, зокрема шляхом залучення фахівців з побудови кар'єри, а також налагодження тісного зв'язку студентів, які здобувають психологічну освіту, з майбутнім місцем роботи [15, с. 17].

Вітчизняна традиція розгляду проблеми готовності студентів-психологів до здійснення професійної кар'єри базується на ідеї про те, що саме особистість фахівця є ключовим інструментом його професійної діяльності у різних галузях застосування психологічних знань. Тому ступінь готовності до побудови професійної кар'єри психолога визначається сформованістю бажаних для даної професії особистісних рис. Особлива увага приділяється тим особистісним характеристикам, які є значущими з точки зору загальнолюдських норм моралі та загальнолюдських цінностей, а саме гуманності, мудрості, чесності, емпатії, справедливості, жертвовності, орієнтації на етичні норми професії тощо. Саме вони у своїй сукупності виступають системотвірною умовою професійної придатності людини у тих сферах, що передбачають активну взаємодію та допомогу іншим, зокрема і у сфері надання психологічних послуг.

На думку Н. Шевченко особистісний розвиток студента-психолога є органічним поєднанням особистого досвіду подолання труднощів та перешкод на шляху оволодіння професійними знаннями й навичками та наявності реальних особистих успіхів на терені професійного зростання [12, с. 135]. У свою чергу В. Лефтеров особистісний розвиток майбутнього фахівця тлумачить як полідетермінований, активно-інтегративний процес психосоціального та професійного творення людини, результатом якої є її професійне самоствердження та фахова самореалізація [3, с. 14].

Можна знайти цілий ряд новітніх досліджень українських науковців, в яких саме особистісні якості розглядаються з точки зору їх значущості для побудови студентом-психологом професійної кар'єри. Так, Е. Сколота у якості важливої ланки професійного профілю майбутнього психолога розглядає таку інтегративну особистісну якість як асертивність, розуміючи її як «вміння людини діяти самостійно та автономно, адекватно соціальній ситуації на основі самоповаги і позитивного самооцінювання» [9, с. 79]. Викликає також інтерес теоретичне дослідження Н. Сердюк, за результатами якого встановлено, що така специфічна особистісна якість як атракційність відіграє визначну роль у професійній діяльності практич-

ного психолога, а також виступає важливим чинником готовності до здійснення своїх професійних обов'язків. Атракційність визначається авторкою як природна здатність особистості викликати до себе симпатію та довіру інших людей [8, с. 71].

Отже, важливо підкреслити, що західна традиція розгляду питання готовності студентів-психологів до здійснення професійної кар'єри у більшій мірі розкриває саме її інструментально-прикладні аспекти, у той час як вітчизняна традиція спрямована переважно на розкриття загальнотеоретичних, філософських аспектів даної наукової проблематики, ролі особистості у її вирішенні.

Так, Н. Антонова виділила 4 механізми розвитку готовності майбутнього психолога до професійної діяльності: 1) механізм самоідентифікації – ототожнення себе з професійною роллю та її позитивне прийняття; 2) механізм ціннісної саморегуляції – включення мотивів професійної діяльності до системи особистісних цінностей; 3) механізм самосуб'єктивізації – творення себе як суб'єкта професійної діяльності; 4) механізм емоційно-вольової саморегуляції – розвиток довільного контролю за емоційними проявами [1, с. 49].

М. Міщенко та М. Горенко зазначають, що психологічна готовність майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри являє собою інтенціональний прояв особистісного потенціалу фахівця, що містить у своєму складі його погляди, почуття, мотиви, характерологічні особливості, знання, вміння, навички, тобто цілий комплекс внутрішньоособистісних конструктів. На думку дослідниць відповідний вид готовності формується у ході фахової підготовки та виступає наслідковим результатом гармонійного особистісного розвитку майбутнього фахівця з психології з урахуванням вимог їх професійної діяльності [5, с. 131].

Формулювання цілей статті. Цілі статті:

1) науково осмислити феномен психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри з виділенням його сутнісних ознак та індикаторів; 2) визначити об'єктивні характеристики професії психолога, її базовий функціонал та особистісні ресурси фахівця, необхідні для її успішного здійснення; 3) побудувати функціонально-компетентнісну модель психологічної готовності майбутніх психологів до реалізації професійної кар'єри; 4) висвітлити гендерні аспекти формування готовності студентів-психологів до здійснення професійної кар'єри.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сутності психологічного явища готовності студен-

тів-психологів до реалізації професійної кар'єри доцільно розпочати з предметного визначення термінологічної бази заявленої наукової проблематики. Зокрема, необхідно дати наукове пояснення таким поняттям як «професійна кар'єра у галузі надання психологічних послуг», «готовність до здійснення професійної кар'єри психолога», «гендерний підхід у психології».

Т. Лозовецька визначає професійну кар'єру як результат усвідомленої позиції та поведінки фахівця у певній галузі діяльності, пов'язаної з його посадовим та професійним зростанням [4, с. 12]. Отже, явище професійної кар'єри нерозривно пов'язано з досягненням певних успіхів та вершин у тій чи іншій галузі професійної діяльності, просуванням по посадовій драбині. Відштовхуючись від такого розуміння професійної кар'єри можна визначити професійну кар'єру у галузі надання психологічних послуг як планомірний розвиток у професії, продовження здобуття основних та додаткових компетенцій після завершення закладу вищої освіти, що дозволяє поступово досягати вершин професійного розвитку та демонструвати високі показники професійної діяльності у таких напрямках фахової психологічної діяльності як психологічне консультування, психологічна корекція, науково-дослідницька діяльність тощо.

В. Вишньовський розуміє психологічну готовність до професійної діяльності як психічний стан, передстартову активізацію «Я», що включає усвідомлення своїх цілей, оцінку наявних умов, визначення найбільш вірогідних способів дії, вірогідності досягнення результату, мобілізацію сил, прогнозування мотиваційних, вольових та інтелектуальних зусиль [2, с. 26]. Зважаючи на це можна визначити психологічну готовність до здійснення професійної кар'єри у галузі психології як динамічний стан когнітивно-емоційної мобілізації та мотиваційної спрямованості на досягнення вершин у професійній діяльності, що базується на всебічній, адекватній та реалістичній оцінці власного особистісного потенціалу по відношенню до об'єктивних характеристик та вимог професійної діяльності у галузі психології. Важливо зауважити, що згадане прагнення розібратися у собі та інших людях є важливим індикатором внутрішньої, усвідомленої мотивації до діяльності у сфері надання психологічних послуг.

Психологічна ж готовність до реалізації професійної кар'єри, як буде показано нижче, окрім суб'єктивних компонентів, зокрема мотивації трудової діяльності, завжди включає наявні

об'єктивні характеристики та умови здійснення професійної діяльності, оскільки саме їх змістовне наповнення безпосередньо позначається на оцінці спроможності професійної самореалізації у тій чи іншій сфері суспільної діяльності та відповідно визначає ступінь мобілізації на кар'єрні звершення, здобуття вершин професійної майстерності. Можна стверджувати, що стійкість психологічної готовності до побудови професійної кар'єри визначається ступенем узгодження наявних у суб'єкта уявлень про професію з її дійсними об'єктивними характеристиками.

Гендерний підхід у психології визначається як методологічна основа досліджень у психологічних науках, що реалізує втілення принципу рівності людей незалежно від їх статевої приналежності [10, с. 15; 13, с. 19]. Диференціюючи індивідуально-психологічні особливості жінок та чоловіків гендерна психологія орієнтується на безбар'єрність, їх рівний доступ до різних сфер суспільної діяльності з урахуванням їх неоднакових психофізіологічних особливостей.

Предметне розкриття проблеми готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри не може обмежуватися тільки аналізом суб'єктивних явищ, що відбуваються у внутрішньому плані здобувача психологічної освіти. При цьому під об'єктивними характеристиками діяльності психолога розуміються її цілі і завдання, певні функції та види, вимоги до норм професійної діяльності та її результати. Суб'єктивні характеристики діяльності психолога включають знання, вміння, навички, професійні позиції, психологічні якості та акмеологічні інваріанти [7, с. 251–252]. Серед акмеологічних інваріантів професійних психологів, що виступають чинниками оптимального творчого потенціалу та найвищої продуктивності їх діяльності, О. Сироватко називає постійну включеність у процес прийняття рішення, передбачення, проникливість, особистісні домагання, мотивацію досягнення, саморегуляцію [7, с. 254]. Саме ці особистісні якості мають стати елементами моделі психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної діяльності.

Спираючись на викладену методологічну основу можна запропонувати авторську модель психологічної готовності випускників-психологів до реалізації професійної кар'єри у сфері надання психологічних послуг, що представлена у вигляді таблиці (табл. 1). Важливими складовими психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у галузі психології є також сформованість професійної ідентичності, наявність деталізова-

ного професійного плану, впевненість у правильності вибору професії, позитивне ставлення до себе у професії, а також позитивне ставлення до положення та ролі психолога у суспільстві тощо. В запропонованій моделі здійснено спробу виокремити її найсуттєвіші компоненти.

Запропонована модель дозволяє визначати ступінь готовності студентів-психологів до здійснення професійної кар'єри шляхом оцінювання сформованості у них особистісних характеристик, вмінь та навичок, представлених у колонці «Відповідні особистісні якості та компетенції». Вона також надає можливість реалізувати гендерний підхід до проблематики готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри. Практичне впровадження цього підходу буде полягати у врахуванні психофізіологічних особливостей за ознакою статевої приналежності та наданні рекомендацій студентам-психологам різної статі щодо вибору найоптимальнішого виду діяльності у лоні психологічної теорії та практики, що здійснюється на етапі профорієнтаційної роботи з ними.

Основною та виражною особливістю діяльності на терені психології, що позитивним чином позначається на можливості успішної побудови кар'єри як чоловіками, так і жінками, є її полімодальність, розмаїття видів діяльності у сфері надання психологічних послуг. Так, наприклад, психодіагностика вимагає технічної компетентності, зокрема комп'ютерної грамотності, досконалого володіння психологічною термінологією та вміння викладати свої думки у письмовій формі. В той час як для психологічного консультування важливі комунікативні здібності, емпатія, артистизм, емоційна експресія. Отже, функціональне багатство різноманітних галузей психології дозволяє успішно працювати у цій сфері незалежно від гендерної самоідентифікації особи.

Визначені в моделі об'єктивні характеристики професії психолога, її базовий функціонал та бажані особистісні ресурси фахівця дозволяють відповісти на питання щодо можливості підготовки та реалізації успішної професійної кар'єри в індустрії надання психологічних послуг як жінками, так і чоловіками. Результати досліджень з гендерної психології вказують на важливі психофізіологічні відмінності чоловіків та жінок, що можуть позначатися на ефективності їх діяльності у сфері надання психологічних послуг. Так, наприклад, відомо, що жінки мають кращі показники розвитку вербального

Орієнтовна функціонально-компетентнісна модель психологічної готовності майбутніх психологів до реалізації професійної кар'єри

Загальні об'єктивні характеристики професії психолога та основний функціонал (без врахування спеціалізації)	Відповідні особистісні якості та компетенції
Обтічність, неконкретність критеріїв досягнення мети професійної діяльності	Толерантність до невизначеності, навички цілепокладання
Необхідність органічного поєднання особистісного, гуманного, емпатичного ставлення до клієнтів з побудовою стосунків на комерційній основі та отриманням фінансової вигоди	Цілеспрямованість, здатність до об'єктивної оцінки ситуації надання психологічної допомоги
Значна енерговитратність у зв'язку з постійною та глибокою особистісною комунікацією з людьми	Саморегуляція, навички саногенного мислення, емпатія, високий рівень артистизму, емоційна експресія, розкутість у спілкуванні, високий рівень розвитку вербального та емоційного інтелекту, легкість переключення та розподілу уваги
Стресогенність професійної діяльності у сфері надання психологічних послуг	
Постійна систематизація суб'єктивних явищ внутрішнього досвіду людини, їх інтелектуальна об'єктивізація	Теоретичне мислення, аналітичні здібності, висока концентрація уваги
Поліваріативність стратегій та напрямів психологічної допомоги клієнту	Активна включеність у процес прийняття рішень, толерантність до невизначеності, аналітичні здібності
Наявність значної кількості різноякісного інструментарію для здійснення професійної діяльності	
Значна кількість ступенів свободи у процесі вибору найбільш прийнятної для фахівця теоретичної, зокрема, термінологічної бази, професійного інструментарію, методів та методик для роботи	Висока поінформованість, глибоке знання основних психологічних концепцій та термінології, аналітичні здібності
Значна варіативність розміру заробітної плати в залежності від характеру та якості психологічних послуг, що надаються, вміння презентувати свої професійні досягнення, а також наявності власного індивідуального почерку, авторського підходу в процесі надання психологічних послуг	Мотивація досягнення, високі особистісні домагання, конвергентне, творче мислення, самоорганізація та самодисципліна
Неможливість досягнення швидкого результату (будь-яке покращення психоемоційного стану, формування внутрішньо-особистісних структур потребує значної кількості часу)	Передбачення, проникливість, впевненість у собі, саморегуляція, моделювання характеру перебігу психічних процесів, наявного психоемоційного стану клієнта тощо
Прихованість психологічних явищ, їх недоступність чуттєвому сприйняттю	

інтелекту, комунікативних навичок, розподілу та переключення уваги, краще виражають емоції, при виборі професії у меншій мірі, ніж чоловіки, орієнтуються на соціальний статус та розмір оплати праці, надаючи перевагу емоційному задоволенню від роботи [13, с. 286]. Саме тому, жінки більш мотивовані до отримання прикладних психологічних знань, почувають себе більш комфортно, займаючись психологічною практикою, чим пояснюється їх переважна більшість у сфері практичної психології. В той же час чоловіки характеризуються високим розвитком теоретичного та абстрактного мислення, концентрації уваги, схильністю до постановки конкретних та досяжних цілей, прагненням до престижності праці, що зумовлює їх більшу прихильність до розв'язання фундаментальних проблем психологічної науки [13]. Звичайно такий розподіл є доволі умовним та виступає скоріше тенденцією, ніж жорсткою закономірністю.

Висновки. Отже, у статті переконливо продемонстровано, що психологічна готовність студентів-психологів до здійснення професійної кар'єри є складним, системним явищем, а її формування передбачає цілеспрямовану, планомірну та постійну роботу з внутрішньоособистісними конструктами студентів. Психологічну готовність до здійснення професійної кар'єри у галузі психології було визначено нами як динамічний стан когнітивно-емоційної мобілізації та мотиваційної спрямованості на досягнення вершин у професійній діяльності, що базується на всебічній, адекватній та реалістичній оцінці власного особистісного потенціалу по відношенню до об'єктивних характеристик та вимог професійної діяльності у галузі психології. Найсуттєвіші компоненти готовності до реалізації професійної кар'єри психолога представлено у розробленій функціонально-компетентнісній моделі, що містить загальні об'єктивні характеристики професії

психолога, її основний функціонал, а також відповідні особистісні якості та компетенції фахівця, необхідні для здійснення якісного психологічного супроводу. Доведено, що побудована модель надає широкі можливості для вирішення проблеми формування у студентів-психологів

готовності до здійснення професійної кар'єри з позицій гендерного підходу та забезпечення рівного доступу до надання психологічних послуг та побудови успішної професійної кар'єри незалежно від гендерної самоідентифікації здобувача психологічної освіти.

Список літератури:

1. Антонова Н. О. Проблеми діагностики психологічної готовності до професійної діяльності у випускників психологічного факультету. *Актуальні проблеми психології*. 2009. Том X. Ч. 11. С. 43–52.
2. Вишньовський В. В. Особистісна готовність студентів-психологів до професійної діяльності. *Альянс наук: вчений – вченому*: збірник наукових праць IX Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 березня 2014 р. : у 2 т. : Актуальні питання сьогодення. Дніпропетровськ : Біла К. О., 2014. Т. 2. С. 26–29.
3. Лефтеров В. О. Особистісно-професійний розвиток фахівців екстремальних видів діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра психол. наук : 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах». Харків, 2008. 37 с.
4. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах : монографія. Київ : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2015. 279 с.
5. Міщенко М.С., Горенко М. В. Основи формування готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри. *Актуальні наукові психологічні та педагогічні дослідження сучасності*: матеріали IV Всеукраїнської інтернет-конференції. Умань, 2017. С. 126–131.
6. Понад 50% українців працюють не за фахом. *Освіта в Україні*: веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/85239/> (дата звернення: 13.03.2022).
7. Психологічна служба : підручник / за ред. В. Г. Панка, А. Г. Обухівської, В. Д. Острової та ін. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.
8. Сердюк Н. І. Атракційність як запорука ефективної консультативної діяльності психолога. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2021. № 3. Том 32(71). С. 70–74.
9. Сколота Е. В. Асертивність як складник професійного профілю майбутнього психолога. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2020. № 4. Том 31(70). С. 79–83.
10. Ткалич М. Г. Гендерна психологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2011. 248 с.
11. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности (Основные положения, исследования и применение). Санкт-Петербург : Питер-Пресс, 1997. 608 с.
12. Шевченко Н. Ф. Становлення професійної свідомості практичних психологів у процесі фахової підготовки. Київ : Міленіум, 2005. 296 с.
13. Щотка О. П. Гендерна психологія : навчальний посібник. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 358 с.
14. Appleby D. C., Young J., Van Kirk J. R. J., Naufel K. Z., Spencer S. M., Hettich P., Carducci B. J., Richmond A. S. The skillful psychology student: Skills you will need to succeed in the 21st-Century workplace. *Psychology Student Network*. February, 2019. URL: <http://www.apa.org/ed/precollege/psn/2019/02/skillful-student> (Last accessed: 13.03.2022).
15. Appleby D. C. Preparing psychology majors to enter the workforce: Then, now, with whom, and how. *Teaching of Psychology*. 2018. 45(1). P. 14–23.
16. Schwartz B. M., Gregg V. R., McKee M. Conversations about careers: Engaging students in and out of the classroom. *Teaching of Psychology*. 2018. 45. P. 50–59.
17. Stamm K., Lin L., Christidis P. Datapoint: What do people do with their psychology degrees? *Monitor on Psychology*. 2016. Т. 47. Vol. 6. P. 12. URL: <http://www.apa.org/monitor/2016/06/datapoint.aspx> (Last accessed: 13.03.2022).

Moroz L.I., Gulbs O.A. THE PROBLEM OF FORMING THE READINESS OF FUTURE PSYCHOLOGISTS FOR A PROFESSIONAL CAREER FROM THE POSITION OF A GENDER APPROACH

The article provides a comprehensive analysis of the problem of forming in students of psychological education readiness for a professional career. Recent studies and publications have found that Western scholars to a greater extent reveal the instrumental and applied aspects of the problem of readiness of future psychologists to pursue a professional career; while the domestic tradition of its consideration is based on coverage of general theoretical, philosophical aspects of this issue. the role of the personality of the specialist.

Scientific definitions of such definitions as “professional career in the field of psychological services”, “readiness for a professional career as a psychologist”, “gender approach in psychology” are given. The fundamental inequality of motivation and readiness to pursue a professional career as a psychologist is revealed. The necessity to take into account the objective characteristics and requirements of the profession of psychologist for scientific understanding of the phenomenon of psychological readiness of future psychologists to pursue a professional career with the selection of its essential features and indicators. In particular, a functional-competence model of this psychological phenomenon is constructed, which includes general objective characteristics of the profession of psychologist, its basic functionality, necessary for the implementation of quality psychological support personal qualities and competencies of the specialist. It is assumed that the degree of formation in the personality structure of the future psychologist presented in the model of traits, skills and abilities determines his readiness to build a successful professional career. The key condition for the stability of the psychological readiness of a student psychologist to pursue a professional career is revealed.

It is proved that the built model allows to approach the problem of formation of future psychologists' readiness for professional career from the standpoint of gender approach, which involves ensuring the achievement of professional career heights regardless of gender self-identification applicant of psychological education.

Keywords: *personality, psychological readiness, professional career, acmeological invariants, psychological education, professional self-realization, motivation.*